

תנ"ך

על פי תכנית הרפורמה ללמידה משמעותית

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעה וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.

פרק ראשון – ספר בראשית – (40×2) – 80 נקודות
פרק שני – נושאי ההרחבה – (20×1) – 20 נקודות
סה"כ – 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך שלם בלי פירושים, בלי תוספות ובלי תרגום.
מותר להשתמש בתנ"ך שיש בו מפות.

ד. הוראות מיוחדות: (1) אל תעתיק את השאלה; כתוב את מספרה בלבד.
(2) התרכז בנושא. שים לב לכתב, לכתיב ולפיסוק.

הערה: בקטעים מן התנ"ך השם המפורש בא בצורת ה'.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון — בראשית (80 נקודות)

ענה על שתי השאלות 1-2.

בכל שאלה, ענה על סעיף א — חובה (25 נקודות) ועל אחד מן הסעיפים ב-ג (15 נקודות).

(לכל שאלה — 40 נקודות)

1. קרא בראשית, ד', 2-16.

ותסוף ללדת

ב

את אחיו את־הבל ויהי־הבל רעה צאן וקִין היה עבד אדמה:
ויהי מקץ ימים ויבא קִין מפרי האדמה מנחה ל־ה' והבל
הביא גם־הוא מבכורות צאנו ומחלבהן וישע ה' אל־
הבל ואל־מנחתו: ואל־קִין ואל־מנחתו לא שעה ויחר
לִקִין מאד ויפלו פָּנָיו: ויאמר ה' אל־קִין למה חרה לך
ולמה נפלו פָּנֶיךָ: הלא אס־תיטיב שאת ואם לא תיטיב
לפתח חטאת רבץ ואל־יך תשוקתו ואתה תמשל־בו:
וַיֹּאמֶר קִין אֶל־הֶבֶל אָחִיו ויהי בהיותם בשדה ויקם קִין
אֶל־הֶבֶל אָחִיו ויהרגֶהוּ: וַיֹּאמֶר ה' אֶל־קִין אי הֶבֶל
אָחִיךָ וַיֹּאמֶר לֹא ידַעְתִּי הִשְׁמַר אָחִי אֲנֹכִי: וַיֹּאמֶר מֶה
עֲשִׂיתָ קוֹל דְּבִי אָחִיךָ צִעֲקִים אֵלַי מִן־הָאֲדָמָה: ועתה ארור
אתה מִן־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר פָּצְתָה אֶת־פִּיהָ לַקַּחַת אֶת־דְּבִי
אָחִיךָ מִיָּדְךָ: כִּי תַעֲבֹד אֶת־הָאֲדָמָה לֹא־תִסָּף תִּתֶּן־כֹּחָהּ לָךְ
נָע ונָד תִּהְיֶה בָאָרֶץ: וַיֹּאמֶר קִין אֶל־ה' גְּדוֹל עוֹנִי מִנְּשׂוּא:
הִן גִּרְשֵׁת אֹתִי הַיּוֹם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וּמִפָּנֶיךָ אֶסְתָּר וְהָיִיתִי
נָע ונָד בָּאָרֶץ וְהָיָה כָל־מֵצְאִי יִהְרַגֵנִי: וַיֹּאמֶר לוֹ ה' לֵבֶן
כָּל־הָרֶג קִין שְׁבַע־תִּים יָקָם וַיִּשֶׁם ה' לִקִין אוֹת לְבִלְתִּי
הַכּוֹת־אֹתוֹ כָּל־מֵצְאוֹ: וַיֵּצֵא קִין מִלִּפְנֵי ה' וַיֵּשֶׁב בָּאָרֶץ־
נֹד קְדַמ־עֵדֶן:

ענה על סעיף א (חובה).

א. קרא פסוקים 13-15 שלפניך.

- (1) על פי פסוקים אלה, הסבר ממה קין חושש, וציין סיבה אחת לחששו. (15 נקודות)
- (2) האם תגובת ה' על טענותיו של קין מצדיקה את חששותיו? הסבר. (10 נקודות)

ענה על אחד מן הסעיפים ב-ג.

ב. וַיֹּאמֶר קַיִן אֶל הָבֶל אָחִיו וַיְהִי בְהִיּוֹתָם בְּשָׂדֶה... (פסוק 8).

- הכתוב אינו מספר מה אמר קין להבל, ואם התפתחה שיחה בין האחים, הכתוב אינו מפרט את התוכן שלה.
- (1) מדוע הכתוב אינו מפרט את תוכן השיחה? ציין סיבה אפשרית אחת לכך. (8 נקודות)
 - (2) בנוסח תרגום השבעים לפסוק זה יש תוספת על נוסח המסורה. קרא את נוסח תרגום השבעים שלפניך. ויאמר קין אל הבל אחיו נלכה לשדה ויהי בהיותם בשדה ויקם קין אל הבל אחיו ויהרגהו. יש מפרשים הטוענים שקין לא תכנן להרוג את הבל, והוא עשה זאת רק בעקבות ריב שהתפתח בין האחים בשדה. האם גרסת תרגום השבעים תומכת בפרשנות זו? נמק את דבריך. (7 נקודות)

ג. לדברי מ' בובר (דרכו של מקרא, ירושלים, תשל"ח), ה' לא קיבל את מנחתו של קין מכיוון שניסה ללמד את קין להתמודד עם יצריו האפלים.

- (1) על מה בכתוב אפשר לבסס את דבריו של בובר? הסבר. (8 נקודות)
- (2) כתוב פירוש נוסף שלמדת לסירוב של ה' לקבל את מנחתו של קין. (7 נקודות)

וַיֹּהִי אֲמַר הַמֶּכֶסֶה יז
אֲנִי מֵאַבְרָהָם אֲשֶׁר אָנִי עֹשֶׂה: וְאַבְרָהָם הָיוּ יְהִיָּה לְגֹי גָדוֹל יח
וְעַצּוֹם וְנִבְרָכּוֹ-בּוֹ כָּל גּוֹי הָאָרֶץ: כִּי יִדְעֻתִּיו לְמַעַן אֲשֶׁר יט
יַצִּיָּה אֶת-בְּנָיו וְאֶת-בֵּיתוֹ אַחֲרָיו וְשִׁמְרוּ דֶּרֶךְ הָיָה לַעֲשׂוֹת
צְדָקָה וּמִשְׁפָּט לְמַעַן הָבִיא הָיָה עַל-אַבְרָהָם אֶת אֲשֶׁר- כ
דִּבֶּר עָלָיו: וַיֹּאמֶר הָיָה זַעֲקַת סָדָם וְעִמְרָה כִּי-רַבָּה וַחֲטָאתָם כא
כִּי כָבְדָה מְאֹד: אֲרִדְהָ-נָּא וְאֶרְאָהָ הַכְּצַעֲקָתָהּ הַבָּאָה אֵלַי
עֲשׂוּ פְלָה וְאִם-לֹא אֲדַעָה: וּפְנֵנוּ מִשֵּׁם הָאֲנָשִׁים וְיִלְכּוּ סֹדְמָה כב
וְאַבְרָהָם עֹודֵנוּ עִמָּד לִפְנֵי הָיָה: וַיִּגַּשׁ אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הָאֵף כג
תִּסְפָּה צְדִיק עִם-דָּשָׁע: אוֹלֵי יֵשׁ חֲמִשִּׁים צְדִיקִים בְּתוֹךְ הָעִיר כד
הָאֵף תִּסְפָּה וְלֹא-תִשָּׂא לְמָקוֹם לְמַעַן חֲמִשִּׁים הַצְדִּיקִים אֲשֶׁר
בְּקִרְבָּהּ: חָלְלָה לָךְ מַעֲשֵׂת. בְּדִבְרִי הַזֶּה לְהַמִּית צְדִיק עִם- כה
רָשָׁע וְהָיָה כַּצְדִּיק כַּרָּשָׁע חָלְלָה לָךְ הַשֹּׁפֵט כָּל-הָאָרֶץ לֹא
יַעֲשֶׂה מִשְׁפָּט: וַיֹּאמֶר הָיָה אִם-אֶמְצָא בְּסָדָם חֲמִשִּׁים צְדִיקִים כו
בְּתוֹךְ הָעִיר וְנִשְׁאָתִי לְכָל-הַמָּקוֹם בְּעִבּוֹרָם: וַיַּעַן אַבְרָהָם כז
וַיֹּאמֶר הִנֵּה-נָא הוֹאֵלֹתִי לְדִבְרִי אֶל-אֲדָנִי וְאֲנֹכִי עֹפֵר וְאֶפֶר: כח
אוֹלֵי יַחֲסֹדָיו חֲמִשִּׁים הַצְדִּיקִים חֲמִשָּׁה הַתְּשֻׁחִית בְּחִמְשָׁה אֶת-
כָּל-הָעִיר וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁחֲיִת אִם-אֶמְצָא שָׁם אַרְבָּעִים וַחֲמִשָּׁה: כט
וַיִּסָּף עוֹד לְדִבְרֵי אֱלֹהֵי וַיֹּאמֶר אוֹלֵי יִמְצָאוּן שָׁם אַרְבָּעִים וַיֹּאמֶר ל
לֹא אַעֲשֶׂה בְּעִבּוֹר הָאֲרָבָעִים: וַיֹּאמֶר אֶל-נָא יַחַד לְאֲדָנִי
וְאֶדְבָּרָה אוֹלֵי יִמְצָאוּן שָׁם שְׁלֹשִׁים וַיֹּאמֶר לֹא אַעֲשֶׂה אִם- לא
אֶמְצָא שָׁם שְׁלֹשִׁים: וַיֹּאמֶר הִנֵּה-נָא הוֹאֵלֹתִי לְדִבְרִי אֶל-
אֲדָנִי אוֹלֵי יִמְצָאוּן שָׁם עֶשְׂרִים וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁחֲיִת בְּעִבּוֹר לב
הָעֶשְׂרִים: וַיֹּאמֶר אֶל-נָא יַחַד לְאֲדָנִי וְאֶדְבָּרָה אֶךְ-הַפַּעַם
אוֹלֵי יִמְצָאוּן שָׁם עֶשְׂרָה וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁחֲיִת בְּעִבּוֹר הָעֶשְׂרָה: לג
וַיֵּלֶךְ הָיָה כַּאֲשֶׁר כָּלָה לְדִבְרֵי אֶל-אַבְרָהָם וְאַבְרָהָם שָׁב
לְמָקוֹמוֹ:

ענה על סעיף א (**חובה**).

א. קרא פסוקים 23-33 שלפניך.

בפסוקים אלה אברהם משמיע דברי כניעה לצד דברי מיקוח כדי לשכנע את ה' לשנות את החלטתו.

הדגם שני דברי כניעה ושני דברי מיקוח (סך הכול – ארבע דוגמאות).

(25 נקודות)

ענה על אחד מן הסעיפים ב-ג.

ב. קרא פסוקים 17-20 שלפניך.

(1) מה ה' מודיע לאברהם, ומדוע הוא מודיע לו זאת? (8 נקודות)

(2) קרא את דבריו של הרב ש' כהן.

וזהו תפקידו של מנהיג בעם ישראל, לדעת לעמוד גם מול הקב"ה. ולכך מדווח הקב"ה לאברהם את אשר הוא

עושה. הוא מזמין את הוויכוח.

(כהן, ש' [2017]. ישיבת ההסדר קרני שומרון. **לעשות צדקה ומשפט**. אוחר ב' 7 במאי, 2017 מ־<http://www.karnash.co.il>)

לדברי ש' כהן, מדוע שיתף ה' את אברהם בתכניתו? (7 נקודות)

ג. אברהם מנסה לשכנע את ה' לחוס על סדום ומבסס את דרישתו על שתי שיטות גמול – שיטת הגמול האישי ושיטת

הגמול הקיבוצי.

(1) הדגם את השימוש בכל אחת מן השיטות. בסס את דברך על הכתוב. (8 נקודות)

(2) מה אפשר ללמוד משילוב שתי השיטות על דרכו של אברהם בניהול משא ומתן? (7 נקודות)

פרק שני — נושאי ההרחבה (20 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 3-4.

חוק

3. קרא ויקרא, י"ט, 33-34.

לג
וְכִי־יִגְדֹּר אֶתֶּךָ גֵּר
בְּאַרְצְכֶם לֹא תִזְנוּ אֹתוֹ: כְּאִזְדָּח מִכֶּם יִהְיֶה לָכֶם הַגֵּר וְהַגֵּר
אֶתְכֶם וְאַהֲבַת לוֹ כְּמוֹךְ כִּי־גֵרִים הֵייתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי
ה' אֱלֹהֵיכֶם:

- א. הסבר מי הוא ה"גר" (לעומת ה"אזרח"), ומדוע יש צורך באיסור מיוחד על הונאת הגר. (12 נקודות)
- ב. לדעתך, האם הדרישה וְאַהֲבַת לוֹ כְּמוֹךְ (פסוק 34) היא דרישה סבירה? נמק את דבריך. (8 נקודות)

חכמה

4. קרא קהלת, ג', 9-15.

ט
מִה־יִתְרוֹן הָעוֹשֶׂה בְּאִשֶּׁר הוּא עֹמֵל: רֵאִיתִי אֶת־הָעִנְיָן אֲשֶׁר
נָתַן אֱלֹהִים לִבְנֵי הָאָדָם לַעֲנוֹת בּוֹ: אֶת־הַכֹּל עֲשֵׂה יָפָה
בַּעֲתוֹ גַּם אֶת־הָעֹלָם נָתַן בְּלִבָּם מִבְּלִי אֲשֶׁר לֹא־יִמְצָא
הָאָדָם אֶת־הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר־עֲשֵׂה הָאֱלֹהִים מֵרֹאשׁ וְעַד־סוֹף:
יב
יָדַעְתִּי כִּי אֵין טוֹב בָּם כִּי אִם־לִשְׂמוֹחַ וּלְעֲשׂוֹת טוֹב בַּחַיּוּ:
יג
וְגַם כָּל־הָאָדָם שִׂיאֵכֵל וְשִׂתָּה וְרֹאה טוֹב בְּכָל־עֲמָלוֹ מִתַּת
יד
אֱלֹהִים הִיא: יָדַעְתִּי כִּי כָל־אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָאֱלֹהִים הוּא יִהְיֶה
לְעוֹלָם עָלָיו אֵין לְהוֹסִיף וּמִמֶּנּוּ אֵין לְגָרוֹעַ וְהָאֱלֹהִים עֹשֶׂה
טו
שִׂירָאוֹ מִלִּפְנֵי: מִה־שֶּׁהִיהַ כָּבֵד הוּא וְאֲשֶׁר לִהְיוֹת כָּבֵד הִיהַ
וְהָאֱלֹהִים יִבְקֹשׁ אֶת־נִרְדָּף:

- א. מהי התפיסה העולה מפסוקים 14-15 בנוגע להשפעה של האדם על התנהלות העולם? (8 נקודות)
- ב. האם לדעתך תפיסה זו היא אופטימית או פסימית? הסבר את דבריך. (12 נקודות)

בהצלחה!